

A group of approximately 20 children of various ages are sitting on a colorful, interlocking mat in a playroom. They are dressed in casual clothing like t-shirts, jeans, and sweaters. The room has wooden floors, colorful storage bins, and toys. The text "U TEPLINI HIŽE DELAMO I POVIDAMO..." is overlaid in white, bold, sans-serif font across the center of the image. On the left side of the overall image, there is a decorative graphic consisting of overlapping circles and a blue dot.

U TEPLINI HIŽE
DELAMO I POVIDAMO...

IME PROJEKTA: U TEPLINI HIŽE, DELAMO I POVIDAMO...

DJEČJI VRTIĆ „TIĆI” VRSAR

SKUPINA: CRVENDAĆI

ODGAJATELJICE: VESNA PARIS, STEFANIA HASIMI

TRAJANJE PROJEKTA: od 1.03. do 13.05. 2016.

VRSAR, 2016.

CILJEVI PROJEKTA:

- Međugeneracijskim druženjem poticati interes i radoznalost djece prema prošlosti i ostavljajući svoj specifični dječji trag, učeci kroz igru i zabavu, buditi zadovoljstvo u otkrivanju i istraživanju novih spoznaja,
- Stvoriti poveznicu između prošlosti i sadašnjosti,
- Iskustvenim učenjem aktivno doživljavati baštinu i poticati ljubav i pozitivan odnos prema njenom očuvanju,
- Njegovati čakavsko narječje i sačuvati prošlost od zaborava,
- Osvjetiti učenje putem oponašanja odraslih,
- Poticati važnost kreativnosti i snalažljivosti kao umijeća življenja u prošlosti i sadašnjosti,
- Poticati aktivno sudjelovanje djece kroz komunikaciju postavljanjem pitanja i interpretaciju, timski rad...

DA BI SAZNALI O PROŠLOSTI, TRAŽILI SMO PROŠLOST U DRUGIMA...

U našem istraživanju, ostvarili smo suradnju s ljudima iz naše okoline: roditelji, bake i djedovi naše skupine, knjižnica Poreč i Lovreč, mještani Vrsara i okolice, Osnovna škola Vladimira Nazora Vrsar, Etnografski muzej u Pazinu, Poljoprivredno gospodarstvo „Orbanić”, mještanima iz raznih krajeva Istre, Frizerski salon „Elena”, interna suradnja s djelatnicima dječjeg vrtića.

KAKO JE SVE POČELO?

- U početku je tema „Dijete u prošlosti” snažno dotaknula misli nas voditeljica projekta. Ugnijezdila se u nama i čekala, a onda se polako i nesvjesno započela rađati. Sve je krenulo početkom proljeća promjenom jelovnika kada je veći broj djece najprije pojedinačno, a zatim po prijateljskoj osnovi započeo... Izvoljevati! (čak i ako su od namirnica koje su obožavali osmišljena nova jela). Nakon provedenih aktivnosti osvještavanja djece o problemu gladnih u svijetu i ključne rečenice jedne bake: „Dite moje, u moje vrime se jilo sve ča je bilo, aš puno tega ni ni bilo...”
- ... Započele su aktivnosti našeg projekta...

DRUŽENJE S NONICAMA I NONIĆIMA: OŽIVLJAVANJE SJEĆANJA

Potaknuli smo djecu da istraže što su jeli njihovi stari kad su bili djeca. Ispisane ceduljice i usmene obavijesti potaknule su nas odgajateljice na međugeneracijsko druženje sa starijim članovima naše skupine. Nonići i none naše skupine otkrili su nam mnogo toga iz života u prošlosti i ponudili konkretnu suradnju u aktivnostima. Iz njihovih priča posebno nas je dirnula toplina doma uz ognjište i zajedništvo življenja u malom prostoru. Odlučili smo reći **NE ZABORAVU** i zajedno s djecom skupine zaploviti sjećanjem na život djece u vremenu prošlosti.

NEMRSNA-SKROMNA JELA KOJA SU SE PRIPREMALA DJECI

- Otkrili smo da se meso jelo veoma rijetko, uglavnom samo za slavlja. None naše skupine otkrivale su nam i pripremale hranu koju su kuhale svojoj dječici, a bazirala se na skromnim namirnicama: brašno s malo masnoća, i tu i tamo pokojim jajetom i sl.
- S Viktorijinom nonom Lidijom smo pripremali i kušali *prežganu juhu* i djeci omiljene *trafuje* koje smo i mi pojeli u slast.

- Otkrili smo i isprobavali pravo domaće mlijeko, skutu i tzv. *žur* (sirutku)

- Juretova nona Maria i Romanova nona Dragica

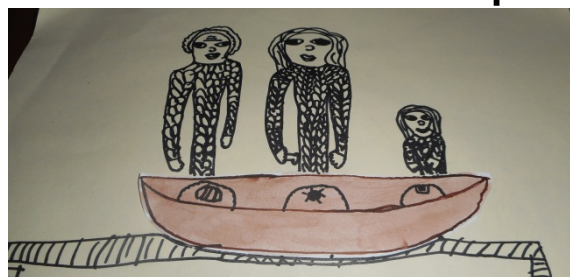
otkrile su nam *načve* koje su osim za mjesiti kruh služile i za pranje odjeće i suđa

- Otkili smo peciva koja su se radila djeci:
tičići i jajarice

- U Vrsaru na trgu se jednom tjedno u krušnoj peći pekao kruh označen utisnutim drvenim pečatom radi raspoznavanja

- Isprobali smo nekadašnju dječju poslasticu- mast na kruhu sa šećerom i zavoljeli je.
- Razne samonikle trave bile su na jelovniku i u davna vremena. Kad salatu i šparoge pripremiš sam, sve je ukusnije.

- A tek kad smo probali zajedno jesti iz iste zdjele drvenim žličicama...

KRAJ OGNJIŠTA...

- Otkrili smo čari ognjišta i pečenja kruha pod čripnjom, pribor: *mulete*, *puhalnicu*..., proučavali stare fotografije ognjišta i posuđa i dr.
- Saznali smo da su mnogobrojna djeca u nekadašnjoj obitelji često sjedila uz ognjište na dužoj drvenoj klupi s naslonom, tzv. *škanju*.

PITALI SMO SE KAKVO JE I OD ČEGA BILO SUĐE, GDJE SE DRŽALO...

- Spoznali smo da je suđe najprije bilo drveno, zatim glineno (kao terakota), a izrađivali su ga lončari.
- Kasnije se kuhalo u bakrenom kotliću.
- Suđe se držalo u škanciji. Djeca su pažljivo pomagala slagati suđe kako se ne bi razbilo jer ga nije bilo tako lako imati, kao danas.

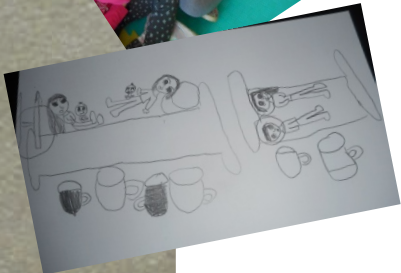
JESU LI DJECA PRATILA RAD LONČARA?

- Ručna obrada gline je bila posebno zanimljiva djeci koja su pažljivo pratila... Jer su neki od njih kao odrasli postajali lončari.
- Istražili smo zanimljivosti vezane uz lončare i lončarenje u Istri. Naša učiteljica, likovnjak, Ivana, nam je utajila našu znatiželju i pokazala nam kako od gline nastaju posude.
- A onda smo se i mi oduševili i odjednom svi poželjeli biti lončari.
- Otkrili smo i modernu peć u kojoj će se na ogromnoj temperaturi ispeći naše posude. Učiteljica Ivana nam je ukazala kako su nekada za pečenje gline koristili drva.

NA KOJI NAČIN SU DJECA POMAGALA PRATI SUĐE, ODAKLE SU UZIMALI VODU...?

- Djevojčice su odmalena uz svoje mame, none... učile prati suđe. Pralo se pepelom (*lugom*) kojeg smo otkrili na ognjištu none Marie, i vodom iz lokve (a u Vrsaru i vodom iz izvora).
- Posjetili smo našu baru Fabjan i pitali se: „Je li moguće da su ovakvu mutnu vodu nosili doma za pranje, piće...?“
- Djeca su pomagala svojim starijim članovima obitelji, donosila su i vodu, te su zbog toga više cijenila značaj vode.
- Posebno ih je radovalo piti iz *paljića*, pogotovo u društvu, tad se voda pamti cijeli život.
- Zapitali smo se: „Ako nisu imali vodu u kući, kako su mame prale dječicu, kako su djeca išla na wc?“ Koliko god se trudili shvatiti upotrebu *bukalina*, nasmijali smo naše odgajateljice nacrtavši onoliko bukalina pod krevetom koliko ima osoba.

KADA SU DJECA BILA MALE BEBE...

- Na spomen stare pelene, svi smo začepili nos... Povijali smo lutkice „po starinski” od pete do glave i naučili kako su na ovaj način omotana djeca morala biti mirna.

- Saznali smo i kako se nekada prala kosa!

Stara drvena daska, veliki sapun, drvene perače za ispiranje i voda... Za nas je to bio potpuni doživljaj i otkriće!

- Tko bi rekao da je bez centrifuge bilo zabavnije!

DJECA I FRIZURE

- Frizerka Tanja nam je napravila nam je pored tradicionalnih i neke nove pletenice. Oduševilo nas je što je taj dan bila samo naša frizerka. Iznenadilo nas je otkriće kako su se češljevi radili od rogova.

HIGIJENA PROSTORA I DJECA

- Djeca su živjela u prostoru (zemljani pod i sl.) u kojem se manje opterećivalo čišćenjem kao u današnje vrijeme. Otkrili smo *škrtaču* (četku) i zanimljivost kako se izrađivala od drveta i korjenja trave kršina.

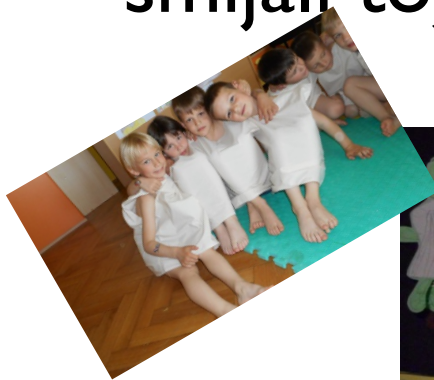

- Već smo otkrili da se lugom (pepelom) pralo suđe, pa smo se pitali čemu je još služio. Propitkivanjem smo saznali da su njime prali i izbjeljivali robu, a takvu otopinu su zvali *lušija*. Istražili smo kako se to radilo.

KAKVU ODJEĆU SU NOSILA DJECA, GDJE SU JE DRŽALA?

- None naše skupine su nam otkrile kako se odjeća radila od vune ili lanenog i konopljinog platna. Čak su i dječaci predškolci, poput nas, nosili duže košuljice (haljetke) često iznošene. Dugo smo se smijali toj spoznaji.

DJEČJE RUKE I VUNA

- Znali smo da se vuna dobiva od ovce, ali kako? „Uloviš je, pa joj otkineš vunu- čupneš”, „Obriješ britvicom!”
- Pranona Ana nas je pozvala na svoju farmu ovaca.
- „Kako smrdi... Kako je prljava!” komentirali smo, ali se nismo odrekli istraživanja i diranja rukama.
- „Što s vunom?” pitali smo se. Nona Dina nas je uputila u postupak pripreme vune za predenje.

- Oduševili smo se kad smo od naše vune dobili nit, pa smo svi htjeli isprobati plesti. Upoznali smo preslicu, vreteno, istraživali originalne crteže, ornamente na preslicama...

- Dječje ruke su bile odlično, živo pomagalo za prematanje štrene na klupko.

VUNENA DJEČIA ODIEĆA I OBUĆA

- „Zar se ovako rade čarape za unuka Gabriela?” začudili smo se promatrajući pletenje none Luise. Mislili smo da se oblik samo izreže iz gotovog materijala.
- Čarape tete Katice ispletene pravim vunanim nitima na našim bosim nogama... Osjećali smo se kao djeca nekada... „Svrbi me!”, „Izgleda kao gips”, „Škaklja”, „Bocka”...

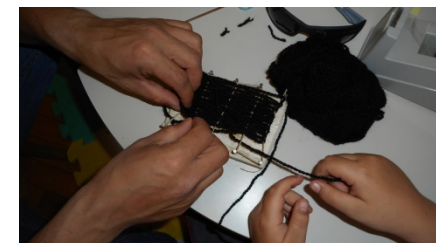

- U toplini doma uz ognjište, djeca su odmalena pratila i upijala sve tajne izrade odjeće i učile vesti.
- U filmu „Vlak u snijegu” odmah smo prepoznali odjeću o kakvoj su nam pričali naši stari.
- „Baš im je puno koristila ta vuna!”
„Da li su vunene hlače bile onako bockave kao vunene čarape” –razmišljali smo.

DJECA I ODJEĆA OD KONOPLJINA PLATNA

„Ma ne, nemoguće... Od ovoga se ne može napraviti odjeća!”, komentirala su djeca gledavši sjemenke industrijske konoplje.

- Čuli smo kako se sve nešto moralo raditi s biljkom da se dobiju niti. Ugledavši konopljine niti (povesmu) sve nam je postajalo moguće. U početku smo mislili kako se sva odjeća, pa čak i plahte za naše krevete, izrađivala pletenjem.
- Tkalački stan u etnografskom muzeju je pobio naša mišljenja. Iz knjige *Tkalcima u Istri otkrivali smo brojne tajne o tkalcima i saznali kako su muškarci radili taj posao. Pokušali smo i mi... lako smo mali...*

STARI PRTENI LANČUN – u dječjem krevetu

- Prteni lančun (od niti konoplje) grijao je djecu u hladnim zimskim noćima, ali i grebao i bio nelagodan dok se pranjem nije omekšao i izbijelio.

OD ČEGA SU RADILI BOJE?

- „Da li je sva roba bila bijele boje kao vuna?“, bilo je pitanje koje nas je odvelo u novo istraživanje i traganje za starim načinima bojanja prirodnim materijalima.
- Otkrili smo da su u bojanju itekako bili korisni kora jasena (crna), kora hrasta (smeđa)...

NEKE VJEŠTINE DJEČACIMA U NASLIJEĐE: KOSIROM, IZRADA METLI, COKULARENJE

- Kosir je poželio svatko iz naše skupine!
- Od malena se učilo izrađivati metlu i njome mesti.

- Pitali smo se kakve su cipele nekada nosila djeca... I čudili se, i čudili... Kada smo s tetom otkrili drvene cokule (za koje je netko mislio da su to barke, a netko je dodao da su to „stare starke“)! Bilo je tako smiješno i neobično hodati u njima!

- Otkrili smo klenovinu (drvo) koje se koristilo za izradu dječjih cokula.

DJEČJE CAVATE (papuče)

- Tajnu izrade starih papuča od iznošenih krpa otkrila nam je nona Dina.

DJEČJA POSTELJA (krevet)

- Otkrivali smo: sprtu od pruća, drvene zipke... I odlično se zabavljali izrađujući paljaricu (madrac ispunjen komušinom).
- „Radimo šuškavi krevet!”
- Otkrili smo da je više djece spavalo u istom krevetu, poneka čak i s djedom i bakom, pa i na šufitu!

STARE IGRAČKE IZ DJETINJSTVA BAKE BLANKE

- Stare igračke su izrađivane ručno i svatko tko ih je imao morao ih je naučiti dobro čuvati jer je bila velika sreća imati ih.

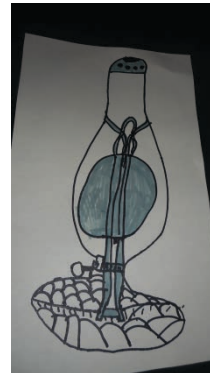

- U dječjim igrama u kući prevladavali su rekviziti nađeni u prirodi ili izrađeni u kući: kamenčići, drveni štapovi, krpene lopte, šibe, špage od konoplje ili lana, marame, krpe, daščice... I upoznali smo se sa pljočkanjem, koje smo usavršili uz naše noniče!

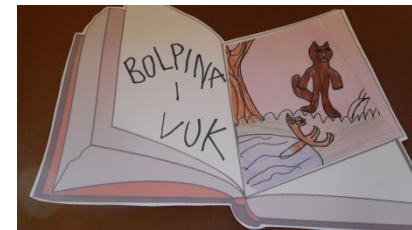

DJECA I MRAK

- Pitali smo se kako je bilo živjeti bez električne energije, kada bi čitavi krajolici iz sela utonuli u mrak i tišinu noći. Promišljali smo što su uz slab odsjaj svjetlosti feralića radila djeca. Jedan od naših odgovora je da su slušali priče svojih starijih.

- Kada bi utihnulo svjetlo petrolejke, šumovi u mraku su postajali zagonetni i zastrašujući. Nastajale su priče o noćnim štrigama i mračnim silama. Djeca su često sa strahom u očima slušala te strašne priče u prikrajku i ponekad se još dugo s njima borila u snu.

ETNOGRAFSKI MUZEJ U PAZINU

Ni kiša nas nije spriječila u potrazi za poviješću kroz koju nas je povela naša najdraža šoferica Ivana!

RADIONICA U VRTIĆU

- Gromko smo navijali za svoju mamu u takmičarskoj igri: „Namatanje štrene u klupko” i „Igra vunenim jastukom”, počastili smo se zdravim domaćim mliječnim proizvodima, a bili smo i vrijedni. Izradili smo vlastiti tkalački stančić, krpene lutke i lopte i lutke od

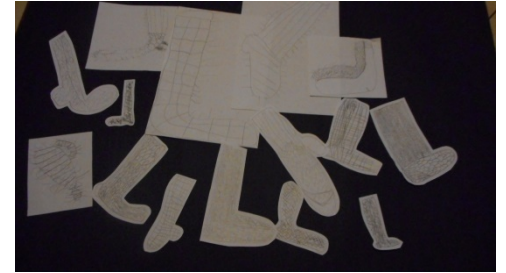
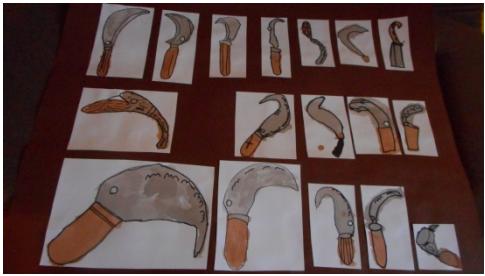
OSTALE AKTIVNOSTI...

- Slobodne igre dramatizacije
- Slušanje tradicionalne istarske instrumentalne glazbe
- Naučili smo ples „Rašpa”
- Maskirani u kažune unijeli smo u naš grad dašak prošlosti!

NEKI OD NAŠIH RADOVA...

HVALANA
POZORNOSTI!!! 😊
Zahvaljujemo se
svima koji su
pomogli u realizaciji
projekta!!! <3